

Н.П.Бутенко, Т.Г.Конурова

ГАЗЕТА «НАРОДНЯ СПРАВА»: СПРОБА ВИДАННЯ «ПОРАДНИКА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА»

«Народня справа» — український тижневий часопис, що видавався у Львові з 1928 по 1939 р. Засновником, видавцем, а на перших порах і редактором газети був Іван Тиктор.

З 1923 р. І.Тиктор видавав часопис «Новий час» — найбільш поширений з усіх українських газет. «І тому не дивуйтеся, люде добрі, що в свій 5-літній ювілей «Новий час» зродив доньку... І ось помічницею в праці великій на нині широкій стає від нині «Народня справа» (1928, ч. І).

«Народня справа» була газетою для селян і виходила в світ з великою метою: «У широких масах народу, там, де до нині не дійшло ще друковане слово, — світити промінням ясним, тьму проганяти.

правду ширити... Сто тисяч селян українських, громадян свідомих хоче вона об'єднати довкола себе. Така її ціль!» Таким чином, український селянин знайшов собі «друга», який мав навчити його бути свідомим і зорганізованим, гордим і сильним, гідним прав і пошани.

Визначивши свої цілі і завдання вже в першому числі, редакція, доки газета видавалась, робила все, щоби не зійти з визначеного шляху. Отже, «Народня справа» була виданням, адресованим селянину. Що ж являв собою український селянин на той час? Чи був він темним, неграмотним, байдужим або, навпаки, освіченим, свідомим, активним? Відповісти на ці питання однозначно неможливо. Але, перегорнувши підшивки газети, можна багато зрозуміти і усвідомити.

З деяких публікацій газети стає відомо, що селяни дуже мало читали газет і книжок, не купували їх. Це пояснювалось поганою організацією постачання видавничої продукції на село, а також низькою свідомістю селянських мас. А з другого боку, і самі селяни мали претензії до якості газет і книжок: «Нецікаво написані, незрозумілі, сварливі, поганій друк, без образків...». Редакція ж «Народньої справи» зобов'язувалась, що «буде старатися писати в своїй газеті так ясно і зрозуміло, щоби все в ній зрозумів навіть той, хто читає газету перший раз в життю».

Та далеко не всі селяни вміли читати і не купували часописів. Інакше не створили би таке видання, як «Народня справа», і не приходили би до його редакції листи з подякою і схваленням, в яких дописувачі подавали цінну інформацію, поради, — не буде темна і байдужа людина аналізувати те, що прочитала?

На час виходу газети близько 60 відсотків українців були неписьменими. Під гаслом «Касуймо неграмотність!» газета розпочала свою боротьбу з цим явищем. Редакція закликала створювати при сільських культурно-освітніх установах секції боротьби з неграмотністю, повідомляла, що зусиллями Комісії боротьби з неграмотністю у Львові вийшов новий буквар для неписьмених. Тут спостерігаємо поєднання пропаганди і реклами: заклик поширювати знання і пропозицію купувати нову книгу. Взагалі реклама на сторінках часопису вартує особливої уваги. Цілком очевидно, що видавець І.Тиктор добре розумів значення реклами як засобу популяризації, тому вона займає в газеті чимало місця.

Багато уваги приділяла газета спілкуванню з читачем. Існувала рубрика «Переписка і поради»: на перший погляд — нічого незвичайного, подібні рубрики часто є і в сучасних виданнях. Але якщо зараз редакції відповідають лише на питання, що цікавлять багатьох, то в «Народній справі» кожен одержував конкретну відповідь. Причому, відповідаючи на питання, редакція дуже поважно зверталася до читача. Навпевно, для кожного селянина було почесно побачити своє ім'я на сторінках газети.

Ще одна рубрика — «Дописи». В ній друкувалися замітки читачів. Протягом багатьох років у газети були постійні дописувачі, які навіть мали псевдоніми («Свій», «Просвітянин», «Свідомий»), — по суті, вони ставали кореспондентами газети.

Газета виходила щотижня під неділю, тобто селянин міг читати її у вільний час разом з родиною. Існували спеціальні рубрики для жінок, сторінка для дітей. Газета приносила вісті з цілого світу. Вчила, як боротися на політичному, господарському, культурному й освітницькому полі, «як доходити до сили, якої так дуже бракує». Бо тепер такий світ настав, що тільки сила в світі має значення.

Вихованню національної гордості сприяли матеріали красномовного та історичного характеру. Напередодні релігійних свят подавалися матеріали фольклорного змісту — описувалися обряди, звичаї, наводилися тексти народних пісень, з них читач міг судити про глибоке коріння українських традицій.

Газета прагнула об'єднати українців, нагадувала кожному, хто опинився на чужині, що він належить своєму народові. Деякі номери часопису конфісковувалися польським урядом. Але газета продовжувала існувати, і багато місця на її шпальтах приділялося питанню мови. «Народня справа» вміщувала багато статей, що закликали шанувати рідну мову, про права української мови в Польщі. Писалося в газеті і про те, що багато українців належно не знають ні рідної, ні польської мови: «Одно—два слова скаже по польськи, одно—два — по українськи, а решта поперекручувані так, що годі догтупатись, що це має означати».

З газети дізнаємося, що від 1920 р. жодне видавництво в Галичині не видало ні книжки, ні брошури, «яка би поучала, які права має наша мова, що вони повинні говорити лиш по українськи». Газета вчила читачів цінувати мову: «Кожне українське слово треба порівнювати з дорогоцінним діамантом». Намагалася допомогти читачеві розширити словниковий запас. Існувала рубрика «Чужі слова», де пояснювалося значення іноземних слів. Редакція хотіла, щоб публікації були цілком зрозумілими. Якщо у тексті було іноземне або маловідоме слово, термін, то вони одразу ж пояснювались. Тобто газета намагалася заздалегідь відповідати на всі питання, які могли виникнути в читача під час читання, а отже, прагнула бути максимально зручною і корисною.

Вражає кількість і різноманітність рубрик у газеті: «Що в світі чувати», «З наших сіл і міст», «З близького й далекого світа», «З листів до редакції», «До складу й прикладу», «Господарські справи», «Жіночий кутик», «Читання з історії України», «Довідаймося щось нового», «Правні поради», «Лікарські поради», «Нові книжки», «Торбинка сміху», «Українській дитині», «Цікаве і практичне» та багато інших. Але з точки зору сучасного судити про тематичну публікації. Зазначимо, що виходили також пісенні й інші матеріали, які розширювали сві-

тогляд читачів. Поділ газети на невеликі частини, наявні рубрики допомагали зорієнтуватись у матеріалі. Привертала увагу й заголовки, надруковані різними шрифтами. Деколи в газеті були ілюстрації — малюнки, фотографії, креслення.

Інформація про політичні події йшла поруч з практичними порадами, розважальними матеріалами. Це був спеціальний прийом, який використовувала редакція для того, щоб не «перевантажувати» читача.

Як бачимо, видавці зробили все для того, щоб «Народня справа» була зрозумілою, корисною і цікавою, привертала увагу якомога більшої кількості читачів. Виконавши свою основну функцію носія інформації, газета стала справжнім «другом і порадником» для українського селянина.

Стаття надійшла до редколегії 10.01.95.